

ОКАЗОВЕ

Річна передплата: Для членів — \$2.00, нечлени—\$2.50, поза Канадою — \$3.00

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

"TEACHER'S WORD" — 39 Indian Rd. — Toronto 3, Ont. — Tel.: LE 2-2751

Ч. 5 (15)

ТРАВЕНЬ — 1957

РІК III.

В. Луців

ЦЕ ТЕЖ ОДИН З НАРІЖНИХ КАМЕНІВ

В українській спільноті Канади часто стрічаємося з голосами, що нас мало, ми не маємо сили і тому все, що ми робимо, обов'язково мусить бути виконане в менших розмірах і в гіршій якості. Якщо таке говорення відноситься до нашого шкільництва, наукових і культурних установ чи театрів, то це покищо згідне з правдою, бо ті інституції утримуються головню з добровільних пожертв та інших публічних фондів. Ба, але ж не рідко такі голоси відносяться і до купецької ділянки, а навіть деякі несовісні купці беруть це собі в виправдання і використовують покупців...

Та треба нам із цим боротися. Українське купецтво нічим не сміє уступати іншомовному купецтву Канади. Бізнеси і підприємства є оперті на власних силах і виключно від ініціативи власника чи власників залежить, як цей бізнес розвивається, які в тому підприємстві товари, яка там обслуга і ціни. Усяке нарікання чи невластиве поведження з покупцями зовсім безпідставні і є свідомим шуканням оправдань там, де їх бути не може...

Отож, хочби і в Торонті, маємо вже ряд купецьких фірм, котрі ділом доказали наші твердження. На цьому відтинку не нарікання потрібні, але виховна праця. Громадянство треба виховувати і в цій ділянці так, як і в усяких інших. Кожний з нас, кому дорога українська справа в Канаді, хто хоче, щоб ми росли і міцніли, мусить пам'ятати старе, але вічно молоде купецьке гасло: "Свій до свого!" Купецтво теж треба виховувати або перевишувати, і воно мусить мати на увазі, що в залежності від розвою українського шкільництва і українських церковних і світських наукових та культурних установ, залежить їхнє і наше дальше майбутнє. Залежить те, чи ми будемо як окрема свідома своєї мети і завдань спільнота, чи станемо за якийсь час аморфною масою і розплинемося безслідно в чужому морі.

Сьогодні зачнемо від виховної статті для покупців. Як відомо: "історія учителька життя", отже й ми будемо подавати приклади з історії наших свідомих купецьких традицій. Зачнемо нашим сеніором в купецтві — фірмою "Думин і Спілка".

Небагато з наших молодших громадян знає, що Е. Думин працює в купецтві від 1928-го року. — Щоправда, галянтерійну ділянку розбудував і поширив він щойно в 1933 р. Думаємо, що кожний із львовян пам'ятає його модерну крамницю в середмісті при вул. Коперника.

Кожний, кому доводилося побувати в його крамниці, завжди мав нагоду бути чемно

і культурно та ділово обслуженим його персоналом або ним самим.

Не думаю, щоб хтонебудь бачив коли п. Думина непривітним, нахмуреним чи навіть зажуреним. З покупцями був він завжди погідний, усміхнений і чемний. Це стара купецька школа. "Жодного нахабства і жодних триків" — як любив казати він своїм друзям.

На запит, чому він обрав купецтво, п. Е. Думин відповідав: "Наші визвольні змагання програні тому, що ми не знали і не опанували наших міст та ще й тому, що в нас не було меценатів — не було багатого купецтва і промисловців! Я хочу належати до нових кадрів піонерів, котрі переможуть старі пересуди і докажуть, що українці не тільки до шаблі та до плуга, але й незгірше вив'яжуться з купецькою міркою чи вагою."

На наш запит, чи удалося йому досягти обраної мети, п. Думин відповів з повною становчістю, що так. Його підприємство мало вартість перед війною у Львові 100.000 польських злотих, тобто ні трохи не уступало перед іншенациональними (польськими, жидівськими) того рода підприємствами. Ідею купецтва поширював він в рядах молоді міста Львова, будучи чотири роки головою Української Молоді при Союзі Українських Купців і Промисловців, а в часі війни (від 1941-1944 р.) був головою Союзу Українських Купців і Промисловців, де теж була нагода не те, що пропагувати, але боронити, обстоювати інтереси українського купецтва в важких воєнних умовах. Щодо меценатства, то треба відмітити, що Рідна Школа, НТШ та інші наукові чи харитативні установи неоднократно користувалися його допомогою, що можуть ствердити люди з Торонта, котрі ці речі добре знають. Думаю теж, що немає потреби критися з тим, що львину частину коштів, вплачених на покриття віднови катедрального храму св. Юра у Львові (всі кошти виносили 300.000 пол. зл.) покрив він з власного konta...

В часі виїзду в Німеччину не було змоги розвинути жодного серйозного діла з огляду на нестабільність грошей і тому п. Думин присвятив півтора року зовсім безінтересовної праці як організатор славнозвісного Хору Бандуристів.

У березні 1948 р. приїздить він у Канаду і починає від праці будівельним робітником, а опісля, здобувши досвід, стає на спілку з братом будівельним контрактором. Заробивши трохи гроша, щойно в травні 1955 р. переїждить в свою бранжу і при співпраці і відповідних грошових вкладах торонтонського і позаторонтонського громадянства зорганізу-

вав підприємство “Думин і Спілка”. Уже по році підприємство зросло на 100% в своїх оборотах, а тепер, при закінченні третього року розрослося ще краще і являє собою вартість \$250.000.00! А треба признати, що все це фірма завдячує зрозумінню української світової клієнтелі, котра розуміє, що фірма Думин знає добре своє діло і її товар не тільки кращий, але й дешевший, як у інших...

“Наше підприємство розвивається і міцніє тому, — каже п. Думин, — що воно базується на модерній техніці і старих етичних купецьких традиціях. Так, як колись у рідному Львові, так і тут ми хочемо продовжувати наші старі купецькі традиції — традиції славних міщан Львова. Думаємо, що українські устано-

ви і тут, на канадській землі, не можуть нарікати на нашу байдужність: наша лепта завжди йшла і йде туди, де того вимагає добра українська справа. Чим більше будемо мати підтримки від українського громадянства, тим більше зможемо жертвувати на українські справи.”

Від себе додамо, що український покупець мусить пам'ятати, що в фірмі Думин і С-ка дістане солідний товар, добру обслугу і почуття, що він прийшов до своїх, до рідних, котрі не тільки в потребі все вияснять, дружно приймають, дадуть добру раду, але теж в потребі, побачивши матеріальні труднощі покупця, підуть йому на руку з платностями, а то і дадуть більшу, як звичайно, знижку...

Педагог

ФАЗИ ДИТИНСТВА

Організм немовляти постійно розвивається. Оцей розвиток не завжди однаковий. У різних перехідних періодах віку дитини заходять оті зміни. Для прикладу: ріст дитини у її початках дедалі зменшується, стає повільнішим. У зв'язку з тим зменшується теж кількісна потреба їжі. От, наприклад, дитина шкільного віку потребує пропорційно вдвоє менше їжі, як мале немовля. Так же різко виступає і реакція на різні зовнішні впливи. Звичайно, оті фази дитячого віку — це поняття умовне. Більшість лікарів і педагогів проводять цей поділ ось так:

- 1) Фаза кормлення груддю. (1-ий рік дитини).
- 2) Передшкільний період. (Від 1-го до 3-го року життя).
- 3) Дошкільня. (Від 3-го до 7-го року життя).
- 4) Шкільний період. (Від 7-го до 18-го року).

Щоправда, тут слід ще виділити перших три тижні після народин дитини, як фазу новородка. Тоді то дитина принатурюється до умовин життя. Починає віддихати легенями. Починає діяти травлення. Унормовується теплообіг. Відпадає пупець. Порожніють і стають зв'язками кровоносні судини, що не беруть участі в кровообігу...

У цей час дитина вимагає спеціально пильного піклування, ogrівання та грудного кормлення, бо вона, з огляду на недосконалість кори головного мозку, не має розвинутих умових рефлексів. У цей час дитині конечна багатакалорійна їжа.

Дитина плекана груддю звичайно має забезпечений нормальний розвиток і ріст. У тому часі харчування дитини мусить бути дуже вміле, бо через недбалість можуть трапитися захворювання рахітом.

У другому півріччі слід берегти дитину, бо тоді вона схильна до захворювань каром чи шкарлатиною. У першому році життя розвивається нервова система, органи змислів,

формуються руки; дитина сидить, повзе, ходить і проявляються початки мови. Матерям слід подбати, щоб належно вправляти дитячі рухи і всі чинності.

Передшкільний період сповільнює швидкий ріст дитини. Зате удосконалюється дія рухів, формується мова, а дитина набуває певні гігієнічні звички. Тут уже треба дотримуватися системи, щоб дитина не перевтомлялась, бож вона тоді дуже допитлива і ще більш рухлива, то й вимагає контролю. Діти в тому періоді дуже вразливі на зміни у довкільному середовищі.

Дошкільня теж помітне повільним ростом. Дитина тратить надмірну вагу. Міцніють у неї м'язи і сильно, хоча й не остаточно, розвивається кістяк.

Деся наприкінці цієї фази починається зміна молочних зубів на тривалі. Дитина починає харчуватися так же як і дорослі, стає більш витривалою, а хоровитість зменшується. Деся до 5 чи 7 років кора головного мозку закінчує свій розвиток, мова дитини стає багатшою, складнішою, передає не тільки свої думки, але і враження, як теж починає читати й писати.

Належний розвиток психіки й мови дитини в тому періоді залежний від організації її життя відповідно до віку. Дитину в цьому періоді слід уже спонукувати до витривалості в заняттях, до зореджування уваги та усунення непосидющості.

Шкільний період ще більше формує та розвиває у дитини кість та м'язи, ріст ще більше сповільнюється. Щойно в часі статевого дозрівання ріст знов прискорюється. Молочні зуби випадають, а на їх місце приходять постійні. У часі статевого дозрівання в організмі дитини відбувається складний процес вегетативно-ендокринної перебудови організму. Тоді посилюється чинність залоз внутрішньої секреції, у першу чергу — статевих,

СМЕРТЬ НАШОГО ЧЛЕНА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ НА АНГЛІЮ

В дні 13. IV. ц. р. помер в одній з лондонських лічниць с. п. Анрій Бідось, член Редакційної колегії "Учительського Слова" на Англію.

Покійний, молода ще, бо 35 літна людина, помер після короткої недуги, залишаючи в горю дружину та двоє дітей. Покійний знаний як невтомний працівник на культурно-освітній ниві та як діяч для української визвольної справи.

Народився він в Бережанщині і закінчив педагогічну освіту. Він був ініціатором і видавцем дитячого журналу "Юні Друзі", zorganizував курси українознавства, а останньо погодився бути членом редакційної колегії "Учительського Слова" для Англії. Смерть, як пише нам дружина покійного, була зовсім несподівана й була великим ударом не тільки для родини, але й для всіх його друзів та знайомих. Редакція "Учительського Слова" та українське учительство в Вільному Світі хилить свої голови в пошані пам'яті Покійника.

Хай чужа земля буде Тобі, Друже, пером!

Редакція

Д-р І. Чинченко обраний дійсним членом Академії Наук

На пленумі Академії Наук в Анн Арбор (США), що відвся в лютому ц. р., обрано проф. І. Чинченка, заслуженого українського науковця (автора двадцяти праць із ботаніки), дійсним членом. Д-р Чинченко є ще членом НТШ, Американського Ботанічного Наукового Т-ва, Американського Об'єднання Університетських Професорів і т. д. Тепер наш педагог працює професором біології в Університетському Каледжі Вашингтону. Редакція бажає йому якнайбільше успіхів!

Щастя, Боже, на новому важливому пості!

Проф. Д. Чижевський, автор багатьох праць, а особливе вельми цінної нещодавно виданої в Нью-Йорку "Історії Української Літератури", є тепер директором Інституту Славістики Гайдельберзького Університету в Німеччині. Нашому визначному педагогові і науковцеві Редакція бажає якнайкращих успіхів!

Вітаємо з успіхами!

Дослідний Інститут для питань Дунайського простору в Зальцбурзі (Австрія) обрав членами

контрольованих центральною нервовою системою.

У шкільному періоді слід виховувати в дитини свідоме ставлення до обов'язку, до завданної праці, також самоконтролю і відповідальності за вчинки, товариськість та інше.

Десь біля 18-ти а то й 20-ти років закінчується оформлювання організму. Дитина стає дорослою людиною.

Торонто, березень 1957.

д-ра Романа Смаль-Стоцького і д-ра Лева В. Мидловського. Завданням цього Інституту є — вивчати соціальні, етнічні, історичні, правні, культурні, господарські та політичні проблеми Дунайського простору.

Д-р Василь Луців іменований членом УВАН

У місяці березні ц. р. іменовано членом-співробітником УВАН відповідального редактора "Учительського Слова, автора кількох наукових праць та численних статтів, д-ра В. Луцева з Торонта.

Українець лектором у Ферлей Дікерсон Університеті

Уже в Америці народжений Данило Кідонь призначений сенатом університету на лектора математики в названому університеті в Рутенфордї, Н. Дж.

Молодий науковець крім лекторства працює ще над докторською працею для Колумбійського Університету, як теж бере активну участь в українському громадянському житті. Бажаємо молодому Колезі багато успіхів у праці!

Свіжа могила українського педагога

Дня 7-го березня ц. р. помер у Вінніпегу український педагог і науковець Петро Тенянюк у віці 77 років. Земля йому пером!

Вітаємо з дев'ятим роком видання!

Один з перших дитячих журналів, вінніпегський "Мій Приятель" (про котрий помістили ми простору згадку в 5-6 числі з 1956 р) вступає в дев'ятий рік свого існування. Ред. о. Їжик уклав немало труду, щоб довести журнал до теперішнього вигляду. "Мій Приятель" друкується на добром папері в оформленні графіка М. Левицького і має 16 сторінок цікавого і релігійно-морального змісту. Журнал виходить накладом 4 000. Бажаємо редакторові ще кращих успіхів у праці, а батьків закликаємо до передплати.

Школа Українознавства в Міннеаполіс

По ліквідації школи українознавства при місцевому відділі УККА zorganizовано при храмі Св. Арх. Михаїла парохіальну школу, котра оце вже існує третій рік. У школі навчається 49 дітей. До вчительського складу належать прот. о. В. Левицький, п-на Т. Плевако, п-ні М. Ясенюк, Л. Каркоць, О. Амброзьяк, К. Филипович, І. Лісович, М. Гіпський (до речі — єдиний наш передплатник на цілий Міннеаполіс!) і Фридрих. Управитель школи, доповіданий педагог М. Гіпський, і прот. о. В. Левицький докладають багато праці і старань, щоб школа належно виконувала свої завдання. Дай Боже, щоб незабаром мали краще приміщення!

Рідна Школа в Лос Анджелос

З огляду на часті землетруси Лос Анджелос широко розбудоване, а тому й українці дуже розкинені. Це утруднює всяку громадську працю, все ж таки тут є українська Централь і восени

1952 р. головою жіночої секції обрано п-ню Наталію Березовську, котра доложила багато старань, щоб урухомити Рідну Школу, котра зачала працювати в 1954-55 шкільному році. Спершу учила п-ні Балеї, а в 1955-56 р. п-ні Березовська. Замітні великі поступки в науці, а крім того діти навчилися кілька народних танків і пісень та давали власні імпрези. Навчання відбувається під керівництвом українського інспекторату. Гарне враження робили показові лекції, що підтверджують велику ерудицію учительки і обізнаність дітей з матеріалом. Учителка не брала за працю жодної винагороди, за що належиться їй щира подяка. Гроші вплачували батьками — використано на бібліотеку. З огляду на поважне захворювання п-ні Березовської навчання в 1955-56 р. перебрав б. судія п. Кізіма.

Редакція бажає п-ні Березовській скорого видужання і вітає свідому українську Громаду в Лос Анджелос!

3 Рідношкільного життя в Бразилії

В неділю 10-го березня ц. р. в Куритибі педагог Т. Григорчук улаштував, п'ятий з черги, іспит шкільної дітвори. До іспиту приступило восьмеро діточок із садочку та 13 учнів із I, II, III, IV і V клас. Учител ь Григорчук заявив, що в Рідній Школі навчалос я досі біля півтори сотні дітвори і за тих кілька літ Рідна Школа має вже власне шкільне приміщення. Редакція "У. С." бажає колезі Григорчукові багато сил та якнайкращих успіхів у корисній праці. Щастя, Боже!

Рідні Школи при УНО в Канаді

Педагог С. Паладійчук подав на нараді УНО для Східної Канади, що УНО утримує свої школи в таких місцевинах: Торонто місто, Торонто Захід, Ст. Кетрінс, Віндзор, Судбурі, Монреал, Кіркленд Лейк, Руан, Форт Вілліам, Вінніпег, Реджайна, Саскатун, Едмонтон і Ванкувер. Школи спільні з КУК-ом є в Гемилтоні, Ошаві, Вал д'Ор, Нью Вестмінстер і в Лондоні, Онт. Дитячі садки є в Віндзорі, Судбурах, Вінніпегу і Едмонтоні. Редакція "У. С." була б щиро вдячна за переслання повного переліку як учительського складу, так і дітвори з відміченням праці поодиноких шкіл.

Щось не гаразд із комуністичною ідеологією?..

Партійні бонзи Львова нарікають в одному з чисел "Радянської України", що помітні "основні недоліки в ідейному вихованні" серед студентської молоді. Як би не було, тут концентрується, як каже та ж газета, 50.000 студентської молоді, а це навіть більшовицькому режимові недається контролювати. Щоб у Львові не повторилося другого Будапешту, Варшави чи Києва, тов. Шпиця радить розмістити студентство в інших місцевостях, як от Золочів, Радехів чи Перемишляни...

Мудрий закон!

Французький Парламент ухвалив закон, що забороняє дітворі понижче дванадцяти років уживати алкоголев і питва. Юнацтву від 12 до 20 років не вільно пити алкоголевих напиктів повище 12 степенів. Також забороняється пити вино учням державних шкіл. Віримо, що цей закон зменшить молодечу злочинність та підвищить їхню мораль і взагалі здоровність французької нації.

За спрощення граматики

Конгресмен Гарлян Гаген подав законопроект про змодернізованн я та спрощенн я англійської мови, уживаної в США. Зокрема тут мова про спрощенн я складного писання та "спелінгу", неподобуваних ніде в світі.

Невже ж на це немає ради?

У педагогічних колах і в пресі Торонто широко прогомонів відгук дискусій на тему вибриків учнівських ватаг середніх шкіл. Вони тероризували здібних учнів. Це такий мало вплив, що оті кращі учні відстали в науці. Дійшло до того, що оті гультіпаки стали кепкувати з педагогів, і треба було вчителству звертатися до шкільної влади з проханням уповажнити викидати таких гидких учнів зо школи.

Теж пропорція!

Канадійські статистичні дані за 1954 р. кажуть, що видатки на шкільництво коштували населенн я \$705.000.000, на алькоголев і ж напої \$902.000.000, а на тютюн видано \$463.000.000! Коментарі зайві.

Наради українців у Кракові

У лютому ц. р. краківське Українське Суспільно-Економічне Т-во відбуло свої збори. Член Управи — Грицьков'ян указав на недоліки в праці, особливо байдужість і ухилянн я від праці нашої інтелігенції. Намічено теж план праці на майбутнє, акцентуючи потребу зорганізуванн я курсів навчання української мови як для дітвори так і для дорослих.

Наука релігії в Польщі

Єпископат на підставі порозумінн я з урядом дав розпорядок і від січня почалося навчання науки релігії в народних та середніх школах.

Сім тисяч мадярських студентів-утікачів!

Виконний комітет Світової Університетської Служби в Женеві повідомляє, що з Мадярщини втекло, після неудалого повстанн я, понад сім тисяч студентів. Це становить майже четвертин у всього мадярського студентства. Більшість із них уже переїхала з Австрії в Америку і тут продовжує студії.

Канада втрачає науковців

Лідер консерватів — Джан Діфенбейкер — заявив у своїй промові в університеті Британської Колумбії, що канадійські науковці по скінченні студій ідуть на працю до США.

У плані бюджету Канади намічено:

Міністер фінансів Герріс подав парламентові план нового бюджету, де є теж точка, котра пропонує збільшенн я допомоги для дітей. Діти до 6 років діставали б від вересня ц. р. не \$5.00, але \$6.00, а діти 6-12 років діставали б не \$7.00, але \$8.00.

Старе вино в нових міхах...

Шкільна Рада в Келгарах (Канада) рішила, що таки "батьківська педагогіка" найкраща і замовила для своєї школи певну кількість гумових пасків для нездисциплінованих учнів. Паски переходуватимуться в канцелярії управителя, а вчителі випозичатимуть при потребі.

ШКІЛЬНИЦТВО В АНГЛІЇ

Лондонська "Українська Думка" подала звіт про інспекційного обслідування шкіл українознавства в Британії, в таких містах: Мансфілд, Бадфорд, Лідс, Аштон, Ольдгам, Гуддерсфілд, Ковентрі. Із цього звіту довідуємося, між іншим, про таке:

У Бадфорді, Ольдгамі, школи українознавства функціонують уже довгий час, а тому вони краще організаційно оформлені, і в них краще поставлене навчання.

У Мансфілді, де українська громада взагалі є невелика і дітей шкільного віку небагато, у минулому році було тільки передшкілля, 1-а класа сформувалася лише в вересні м. р. і має 7 учнів; під керівництвом вчительки п-ї Дяківської вони почали вивчати буквар. Діти меншого віку відвідують передшкілля, в якому виховну працю провадять вчителька п-ї Ігнат.

Найчисленніша у Б. Британії українська Бадфордська громада має і найчисленнішу та найкраще організовану школу українознавства при Відділі СУБ (там ще є школа українознавства при УАПЦ), що охоплює в цілому 140 дітей. Вона має дитячий садок (40 дітей від 4 до 5 років). 1-е передшкілля (32 учні від 5 до 6 років), 2-е передшкілля (30 учнів від 6 до 7 років), 1-у класу (28 учнів від 7 до 8 років), 2-у класу (21 учень віком понад 8 років). Школа міститься в будинку СУБ-у і має добре обладнані для навчання кімнати. Зайняття відбуваються по суботах у дві зміни — від 11 до 2 год. і від 2 до 5 год. В дитячому садку працюють (чергуючись по тижнях) три виховниці — п-ї Бахмат, Голиш і Клименко. У школі й передшкіллі працюють чотири вчителі — пп. Попадинець (керівник школи), Бахмат, Ревляк і Фучко, уже декілька місяців без прикріплення учителів до клас, бо частина вчителів іноді працює і в суботу, а іноді їх треба замінювати, на майбутнє неминуче доведеться думати про збільшення числа педагогів. У школі викладають українську мову, а також історію України й географію з природознавством і співи. Релігію вчить о. П. Дорош. У позашкільні години п. О. Буряк навчає дітей українських народних танців.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у у Лідс (там є і школи українознавства при УАПЦ) заснована тільки в минулому році. Вона міститься в будинку СУБ-у, у якому має два достатньо обладнані класні приміщення. В них по неділях від 11 до 12 год. вчаться дві класи. В одній з них (вчителька п-ї Панчук) є 11 учнів — вони починають вивчати буквар. У другій (вчителька п. Волошин) є 10 учнів — вони пройшли вже половину букваря. В неділю від 12 до 2 год. працює передшкілля — дит. садок (вихователька п-ї Жилинська), в якому під час візитації було 5 дітей.

Школа українознавства в Аштон-Лейн заснована лише в минулому році. Тепер вона міститься в недавно придбаному будинку СУБ-у, у якому вже обладнана для навчання належна кількість кімнат. У школі є 1-А класа (вчителька п. Розгін), що має 22 учні, які почали вивчення букваря і 1-Б класа (вчителька п. Волошук), що має 16 учнів, які вивчають буквар уже другий рік. Крім того,

в 1-Б класі є дві дівчини по 10 років, які вчаться за програмою 2-ої класи. Шкільні заняття відбуваються по суботах від 2 до 4 год. по обіді. При школі є дитячий садок, працю в якому провадять, чергуючись по тижнях, три виховниці: п-ї Венгер, Саранчук і Боднаренко. Навчання співу провадить у школі п. Сплавник. По неділях пп. Савків, Федорів і п-на Кадигроб (під загальним керівництвом балетмайстра п. Дністровика) навчають дітей народних танців.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у в Ольдгамі (там є і школа при УАПЦ) міститься в будинку СУБ-у, у якому три кімнати приладнані до шкільних занять. У школі є 1-А класа (вчителька п-ї Романюк), що має 20 учнів, 1-Б класа (вчителька п. Шевчук), що має 12 учнів і 2-А класа (вчителька п. Буцяк), що має 15 учнів. При школі є передшкілля — дит. садок (виховниці п-ї Стецько і Ластовецька, який має 34 дітей. В 1-А і в 2-й класі навчання провадиться в суботу від 2 до 5 год., а дит. садок і 1-А класа навчаються по неділях від 2 до 4 год. У 1-А класі, під керівництвом п-ї Романюк, проробляються перші сторінки букваря, а в дит. садку п-ї Стецько і п-ї Ластовецька провадили працю з малечою — не є дивним, що вони на 90% регулярно прибувають до садка.

В Гуддерсфілді українських дітей шкільного віку ще небагато, і школа українознавства там заснована недавно. Міститься вона в недавно придбаному будинку СУБ-у, у якому має добре приладнані для навчання й відповідно умебльовані класні кімнати. Школа має передшкілля, вчителька п. Тикайло, в якому є 16 дітей і 1-у класу (вчителька п. Лютик), в якій є 8 учнів. Крім того, один учень навчається за програмою 2-ої класи. Навчання в школі провадиться по суботах від 2 до 5 год. В 1-й класі вивчається перша частина букваря. В передшкіллі читаються казки, провадяться бесіди й також вивчаються початки букваря.

Школа українознавства при Відділі СУБ-у в Ковентрі (там є і школа українознавства при УАПЦ) міститься в класних приміщеннях англійської школи. Вона має три відділи. У першому відділі (вчителька п. Сенів) є 7 учнів — вивчається перші букви букваря. У другому відділі (вчителька п. Демчинський) є 12 учнів — вони пройшли вже біля половини букваря. У третьому відділі (вчителька п. Лесів) є 6 учнів, які опрацьовують читанку 2-ої класи. За встановленими СУУВ нормами 1-й і 2-й відділи мають бути 1-А і 1-Б класами, а 3-й відділ має бути 2-ою класою. Учителі школи працюють на зміни, і їм трудно виділяти час для навчання в школі. Тому учні вчаться в школі тільки 2 години на тиждень — по суботах від 2 до 4 години і часто один учитель провадить навчання одночасно в двох класах.

Советські школи для робітничої молоді

Таких шкіл є 1.200, а в них навчається 250.000 молоді. Більшість із тих шкіл не має власних приміщень, а уряд УРСР зовсім тим не журиться...

ЛЕКЦІЇ ЗВ'ЯЗАНІ ОДИМ ОСЕРЕДКОМ ЗАІНТЕРЕСОВАННЯ?

Новітні методи навчання кладуть велику вагу на т. зв. "осередок заінтересовання", який повинен зв'язати різні ділянки одного предмету, або лекції різних предметів одного дня в одну сконцентровану цілість.

Новітні педагоги виходять із висновку, що в дитячій психіці духові чинності не діють відокремлено, — вони діють рівночасно і тому чи то почуття, чи спостережливості не можна вправляти для них самих, а тільки в сполучі з активністю розумової думки, волі й свідомості. З тією метою педагог А. Декролі приймає методу осередків заінтересовань, яка концентрує всі вправи довкруги однієї ідеї, яка може бути зачерпнута з програми навчання або актуальних випадків.

Подаю приклад одного циклу лекцій (призначеного на один ранок цілоденної школи, або на один вечір вечірньої школи), побудованого на спільному осередку заінтересовання. Цей цикл складено й пристосовано до навчання української мови за зразком, поданим у педагогічному журналі Департаменту Освіти провінції Квебек у Канаді "Лінструксіон Публік".

Класа друга

Осередок заінтересовання: Регуляція вуличного руху. П'ять півгодинних лекцій.

- 1) Обсервація вуличного руху в місті.
- 2) Словникові вправи, диктант або запис нових слів з поясненнями.
- 3) Опрацювання читаного матеріалу.
- 4) Вилучення з читанкового тексту слів, що означають дію.
- 5) Малюнок.

- 1) Виходимо з дітьми на вулицю.

Учит.: Підемо цим пішоходом аж на ріг вулиці. Не вибігайте на їздню.

Учень: Там авто може вбити.

Учень: І мотоцикл може забити.

Учит.: Їздня є для ввозового руху.

Учень: Я знаю, по їзді їдуть вози.

Учит.: Для перехожих є пішоходи (іноді кажемо — хідники).

Учень: О так, ми є перехожі, їдемо пішоходом.

Учень: Їздню також, як треба перейти на той бік.

Учит.: Тоді треба добре уважати.

Учень: Я знаю, треба дивитися на світла.

На розі вулиці діти обсервують вуличний рух.

Учні навипередки: Тепер можна перейти на той бік. Так, тепер є зелене світло. — Авто стоять, бо для них червоне світло, — О, а тепер для нас червоне. — Авто їдуть, для них зелене. — А на цій другій вулиці авто стоять, бо для них червоне.

Учит.: Ці дві вулиці перетинаються. Кажемо, що вулиці перехрещуються. Це є перехрестя.

Учень: Я знаю, це так виглядає як хрест.

Учні: Уже зелене, ходім на той бік.

Учит.: Ходім. Туди підемо на друге перехрестя і вернемося до школи.

На другому перехрестю вчитель звертає увагу дітей на сам світлофор.

— Як називається цей стовп із світлами?

Учні не знають української назви.

Учит.: По-українському називається світлофор. Пригляньтесь добре, як виглядає світлофор. Як він нам дозволить, перейдемо на той бік.

- 2) Опрацювання словникового матеріалу.

Учит.: Розкажи, де ми були і що бачили?

Учень: Ми були на вулиці. (Учитель рівночасно записує слова, які хоче, щоб учні запам'ятали). — Ми йшли пішоходом. По їзді їздили авто, автобуси, мотоцикли. На перехрестю ми стояли й дивилися. Там був світлофор. Світилися світла — раз червоні, раз зелені. Як було зелене, то ми перейшли на той бік... І т. д.

Учитель записав на таблиці: вулиця, пішоход (пішохід), їздня, ріг вулиці, перехрестя, світлофор, взовий рух, перехожі, вуличний рух.

- 3) Опрацювання читанкового матеріалу.

Учит.: Прочитаю вам віршик Завадовича про мудре око.

Учень: О, я люблю віршики Завадовича. Вони такі легенькі.

Учень: Я знаю Завадовича "Наша Коломийка".

Учень: Ми читали вже багато віршків і казок Завадовича.

Учит.: Тепер вам прочитаю ще один його віршик.

МУДРЕ ОКО

— Що то, матінко, за око
На стовпі отам високо?
Просто дивиться на мене
Раз червоне, раз зелене.
— Тес око, любий Гнатку,
Допильновує порядку:
Як лише червоне гляне,
Все, що їде і їде — стане.
Як же зробиться зелене,
Ніби кличе: "Йдіть до мене!
Вільна вам усім дорога,
Ні при чому тут тривога."
— О, та й мудре тес око
На стовпі отам високо!
Цих спиняє, тих пускає
І порядку доглядає.

Учень: Я знаю, я знаю, це світлофор.

Тепер учитель накладе індивідуальне тихе читання. Після того наступас перевірка зрозуміння тексту. Міркування на основі тексту.

Які особи виступають у цьому віршику? Де вони розмовляють? Про що питався Гнатко? Як

мама пояснила червоне світло, а як зелене? Прочитай, що каже зелене світло? Скажи інакше "ні при чому тут тривога". Як Гнатко назвав світла? Як розумієш, що це око порядку доглядає? Поясни, як світлофор регулює рух на вулиці. Чому потрібний такий порядок?

4) Граматика. Вилучення з тексту віршика слів, що означають дію.

Учит.: Учора ми пізнали слова, що означають дію. Сьогодні ми спробуємо вибрати з цього віршика всі слова, що означають якусь дію. Читайте тихенько цей віршик, а як натрапите на слово, що означає дію, запишіть у зошитку. Напишіть найперше:

Слова, що означають дію (записуйте одно слово під одним).

Діти записують:

дивиться
допильновує
і т. д.

Відчитай слова, які ти записав. Тепер у другому ставпчику напиши ці самі слова, але так, ніби ти сам тепер виконував це.

Учень: Я не знаю, як.

Учень: Я знаю. Світлофор "дивиться", а я "дивлюся". Світлофор "допильновує", а я "допильновую".

Учитель контролює записи дітей та справляє похибки. При цьому перевіряє, чи діти розуміють.

Учит.: Як би так світлофор умів говорити, що він розказав би вам про себе? От Юрко є тепер світлофор і він розкаже вам, що він робить.

Юрко: Я дивлюся раз червоним оком, а раз зеленим. Я допильновую порядку і т. д.

5) Малюнок.

Діти намалюють світлофор і покольорують, або намалюють довільну ілюстрацію до віршика "Мудре око".

У Рідній Школі можна б уже корисно лучити одним осередком зацікавлення теж окремі предмети українознавства. Центральним предметом є рідна мова і з нею можна дуже добре лучити навчання історії та географії України. Нпр., на основі образів чи ілюстрацій поговоримо з дітьми про Володимира В. На лекції української мови проробимо оповідання або вірш про Володимира Вел. З географії поговоримо про Дніпро або stolичне місто Київ, а все те пов'яжемо особою князя або випадками його часів.

Подаю цю лекцію як тему до дискусії щодо застосування цієї методи в Рідній Школі.

Іванна Петрів

Іван Білоус

ЗМАГАННЯ ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЕРЦЕ

Ми, вчителі Українознавчих шкіл, свідомі того, який великий обов'язок узяли ми на себе. Він дуже часто переростає наші сили, він своїми безмилосердними ударами, в часі виконання його, заломлює слабших поміж нами, знеохочуючи їх до дальшої праці, проріджуючи ряди тієї лави відважних, які дуже часто поза тяжкою фізичною працею віддають свій, потрібний для відпочинку, час тій великій справі. Ми знаємо, що обставини в новому світі стало протидіють нам, ми пізнали не тільки їх спротив нашим змаганням, але ми бачимо в нашій праці, як вони офензивно, часто з видним успіхом, ідуть проти нас, нищучи здобутки наших зусиль. Ми пізнали, як ворожі нам обставини запрягли до праці проти нас час, який повною парою працює для них добрих кількадесят годин проти наших трьох-чотирьох на тиждень. На жаль, велика частина нашого громадянства наставлена байдужно а то часом і вороже до нашої праці, ми з прикрістю пізнали, що дуже часто родинний дім, у наших обставинах найважливіший чинник у вихованні і навчанні дітей, не дає нам у нашій праці такої допомоги, яку він може і повинен дати. Ми знаємо ще більше, що не раз змушує наші серця перестати битись, а це є правда, що дуже часто найбільшими ворогами нашої праці є таки наші власні учні. Кожен учитель, який працює кілька літ в Українознавчій Школі, знає, скільки зусиль, здоров'я, нервів і вкладу цілого ества потрібно кожного дня, щоб той матеріал, з якого хоче-

мо зробити щось найкраще, не крушився під нашими пальцями, а співпрацював з нами.

Мимо того всього ми не тільки не здаємо позицій, але здобуємо нові, ряди наших працівників більшають, Рідна Школа здобуває щораз більше признання в громадянстві. "Той є кращий американець, хто любить країну своїх батьків" — сказав раз губернатор, сам син емігранта, на з'їзді української молоді. Наша школа має навчити своїх учнів любити, чинно любити, Україну. І то все. Дитина, яка скінчить нашу школу, повинна винести з неї українську душу, українське серце. Серце наших учнів тепер і в майбутності як дорослих громадян має бути чуле на справи краю, з якого вийшли їх батьки чи діди. Завжди і всюди признаватись до свого походження, здобувати приятелів для нашої справи, реагувати за образи, не жалувати трудів ані матеріяльних засобів на визволення України. Щоб краще виконати ці завдання, наша школа дає учням зброю у вигляді різних знань про Україну. Проте, життя вчить, що багато відомостей губиться по дорозі життя, тому ми в наших школах повинні дати багато старань на вироблення чогось тривалого, а ним може бути тільки душа і серце української людини. "Раз добром налите серце ввік не прохолоне".

Наші школи мають уже нині читанки, мають підручники до історії, географії, які дають багатий матеріал про Україну. Але з практики знаємо, як далеко в уяві дитини є Україна з її подіями в минулому і тепер. Дуже ча-

сто те, що має виробити у наших дітей любов до України, є, помимо наших старань, дуже важко зрозуміле для них. Програми для Українознавчих Шкіл є для нас, звичайно, дороговказом, проте є різні дороги до даної мети, тож коли маємо кращу дорогу, берім її. Безперечно, є великі різниці в чинах, які українська людина творить з любови до Батьківщини на рідних землях і землях Америки чи Канади, і тому підхід до вироблення тієї любови тут мусить бути трохи інший як в Україні. Нові місця нашого поселення можуть дати нам багато матеріялу, який ми повинні хосенно використати в Рідних Школах. Той матеріял можемо довільно черпати з життя нашої громади в Новому Світі.

Подам кілька прикладів, які я використав у моїй практиці. Проваджу четверту класу, не дуже численну. Діти здібні і розвинені. На годині української мови прочитав дітям з нашої газети допис про знану подію зі школи в місті Міннеаполіс. Учителька питала дітей, хто якої національності, а на відповідь дівчинки, що вона українка, учителька сказала "рашієн". Учениця зеперечила, що вона не московка, а українка, на що вчителька сказала, що то все одно. Дівчинка розплакалась, протестуючи проти такого твердження. Над тією частиною прочитаного допису розвинулася в класі дискусія, питання, відповіді, у висліді чого класа ствердила на підставі переробленої дотепер історії, що українці і москвини — то дві різні національності і що учениця добре зробила, що не погодилася з учителькою. Треба завжди і всюди обстоювати своє походження і боронити свій нарід. Читаю далі. Мати похвалила донечку за таку поведінку, написала листа до вчительки, залучуючи дві книжки про Україну. За три тижні вчителька перепросила в класі українку і признала, що правда по її стороні. Учителька того не знала.

Трохи пізніше. Питаю дітей, у кого є "Фрі Пресс" (поважний дітройтський щоденник), і чи не було тепер у тій газеті чогось цікавого. Устає двоє дітей і кажуть, що їх батьки читали і були лихі, що та газета назвала Ніну Паранюк "рашієн гирл". Витягаю два числа "Фрі Пресс", у яких на перших сторінках, у днях 14 і 15 лютого ц. р. був поміщений допис "Н. П." про її втечу. Даю учням читати підкреслені мною місця, де Ніна каже, що вона вродилась і жила в Україні, що її батьки і вона сама української національності. Потому звертаю увагу дітей на наголовки тих статей: "рошіян гирл вибрала свободу". Знову запити, дискусія і класа стверджує, що газета написала в наголовку неправду. Що робити? Ніна повинна запротестувати. Вияснюю, що Ніна того не зробить, вона в Австралії, може газети й бачити не буде. Нашим обов'язком є це зробити. Кажу, що я вже написав до головного редактора і видавця газети в тій справі. А як ви написали? По англійськи, була моя відповідь. "О, то ви вмієте по англійськи?" (Я в суботу не розумію ані слова по англій-

ськи). Нема ради, повага рідношкільного вчителя в очах дітей зроста. Діти читають копію висланого листа. З листа виходить, що я вислав редакторові сім книжок в англійській мові про Україну. Діти цікавляться, звідки я взяв книжки. Кажу, купив. Коштують 12 доларів. Даю дітям читати відповідь, яку в імені видавця прислав мені відповідальний редактор газети, дякуючи за добрий інформаційний матеріял. Цей факт зробив на дітей велике враження. Чую, що діти говорили з батьками вдома про цю справу.

Чув я, що славний фільмовий артист, Джек Пеленс співав у телевізії українські пісні. "Діти, — питаю в школі, — було щось нове в телевізії?" Нове, то зн. українське. Так, вони чули, що наш Пеленс співав українські пісні. Знову питання, знову дискусія, діти довідуються, що наш артист тут народжений, його батьки приїхали з України. Читаю з української газети, що Джек, будучи у Нью-Йорку, відвідував українські крамниці, говорив тільки по-українськи, купив багато українських виробів. Звернув увагу дітей на другого нашого славного артиста бл. п. Івана Годяка. Діти чули про Годяка, бо він довго жив у нашому місті. Великі люди, а не стидаються їх українського походження.

От живі приклади до наслідування, приклади з американської землі, а Америку діти дуже люблять, і що на ній діється, то все добре.

Додам, що читанки, які припадали на ті дні, пішли в воду. По передуманні того мого відскоку від програм, я прийшов до переконання, що то не був змарнований час, а розрадувані і горді лиця дітей підтверджують ту правду. Таких "прогрівів" я маю на моїй совісті більше, але маю надію, що вони будуть прощені.

Дітройт, дня 25 квітня 1957

Євген Маланюк

ШЕВЧЕНКО

Не поет — бо це ж до болю мало,
Не трибун — бо це лиш рупор мас,
І вже менш за все — "Кобзар Тарас",
Він, ким зайнялось і запалало.

Скорше — бунт буйних майбутніх рас,
Полум'я, на котрім тьма розтала,
Вибух крові, що зарокотала
Карою за довгу ніч образ.

Лютий зір прозрілого раба,
Гонта, що синів свяченим ріже, —
У досвітніх загравах — степа
З дужим хрестом випростали крижі.

А ось поруч — усміх, ласка, мати
І садок вишневий коло хати.

ВАЖЛИВІСТЬ ІСТОРІЇ

Уже саме значення слова "важливість" дуже туманне. Наша мова не має достеменного означення на слово "важливість" так як її не має і на друге слово "історія". Правдоподібно, історик є людиною велетенського значення, але нехай скаже хтось, що таке "історія". Годі твердити, що це є предмет навчання в школах. Це не правдоподібно так, як цей предмет є зібранням підставових фактів в елементарних підручниках. З того робимо висновок, що навчання історії не може мати великого значення якщо особа, яка викладає історію, сама як слід її не знає, лишень базується на отих підручниках. Педагог мусить знати, про що він буде говорити. Наші бібліотеки переповнені цінними працями наших диячихних істориків, але важне, чи той, хто хоче викладати історію в школі, знає їх. Важне, чи педагог сам був студентом історії та чи зглибив цей предмет!.. Дійсний учитель історії мусить сам бути учнем історії. Досвід виказав, що якщо хтось хоче бути добрим викладачем історії, мусить сам писати на історичні теми і опрацьовувати певні постаті чи події історичного значення. Той, хто пише історію, виконує творчу працю. Тут слід пам'ятати, що часто між письменником і читачем буває велика прірва. Вони один одного не розуміють. Подумавши як слід, бачимо, що таке може бути між учителем історії та учнем. Звичайно, якщо учитель знає свою дисципліну, тоді все гаразд, але буває, що "сліпий веде сліпого", тобто учитель, сам не знаючи предмету, хоче навчати учня...

Трагедією нашого вчительства є те, що рідко подибуємо вчителів історії, котрі були б рівночасно її учнями, тобто самі її студіювали.

Ставиться вчителям історії вимогу, щоб вони навчали про громадянство, а в той же час не береться на увагу, що вони працюють і живуть у найгірших умовах, бо серед невдячного чи байдужого суспільства, отже, скажіть будь ласка, як вони можуть про це ж громадянство вчити молодь?

Історія має бути основою ліберального виховання, а, як відомо, людство є основою цього ж виховання. Те ж саме виховання повинно збільшити в учителя досвід, — користуючися досвідом інших людей в інших краях та інших або різних часах.

Якщо комусь не подобається інтелігентна мистецька розповідь, то він не буде належно вихованою людиною. Він належатиме до іншої групи людей. Ті дві групи чітко відмежовані між собою, хоч, щоправда, людина першої групи не зможе завдяки такому вихованню стати багатою і буде в житті самотньою. Річ ясна, — особистий розвиток людини може бути егоїстичною справою, але скеровання ума людини до найвищих і найкращих тонів культурного виховання є найкращим людським досягненням.

Ліберальне виховання включає особисте і соціальне. Кожна суспільність далі продовжує свої традиції, а тому, що і священник і медик не в силі повністю виконати обраних завдань у теперішньому суспільстві, їм на вируку й допомогу додається безліч різних працівників. Посередньою проблемою ліберального виховання є проблема доброго життя. Виринає питання: як тоді оте життя вести? Відповіддю буде правда: нехай кожний вік сам собі шукає розв'язки — власними засобами і способами.

Тут у Канаді нам важко припускати, що тільки певна, мала група, мала б доступ до пізнання правди. Інша річ, що кожний історик до певної міри залучений ваготою свого предмету, тимбільше, що часами знання історії потрапить бути великим тягарем на душі людини. Слід пам'ятати, що історик мусить мати добру пам'ять, нахил до дослідів і розшуків, критичну поставу і реальну уяву про кожну справу. Історик мусить пам'ятати, що його завданням є передавати життя, котре замкнене в нудних, часом жорстоких а то і кривдою оплачених документах. Беручи справу об'єктивно, історик хоч-не-хоч мусить бути науковцем. Малий відсоток людей може відповідати тим вимогам. Пам'ятаймо, що ще жодна держава не піднеслася з упадку чи не дійшла до величі, якщо вона не мала або не зродила з лона свого найкращих клясичних істориків!.. Людина полюбить свою країну, націю чи державу тільки тоді, як пізнає, що вона розвивалася від основ на отих Божих і людських чеснотах...

(За статтею д-ра А. Р. М. Лоуера в "Канадійському Шкільному Журналі", довільно переповів Тарас В. Фодчук).

ПЕДАГОГАМ ПІД УВАГУ

В останній хвилині Редакція довідалася від нашого співпрацівника з Америки, що згідно з інформацією, яку він одержав від шкільного інспекторату в Ньюарку, нещодавно вийшов у США закон, на основі якого канадійські громадяни, які мають відповідні кваліфікації, можуть учити в державних американських школах.

З уваги на те, що в США є багато приватних шкіл, і рівночасно велика недостача учителів,

зокрема для математики, фізики, хемії, латини і т. п., тому відносно легко можна дістати учительську працю на поземі "гайскул", якщо аплікандт має закінчені студії і академічний ступінь напр. Магістер філософії, права чи т. ін.

Зацікавлені повинні звертатися до учительських агенцій, котрі є в усіх більших містах США. (Глядіть в телефонічних книжках під "Тічерс Ейдженсі").

В. Луців

У ЧАРІВНОМУ КОРОЛІВСТВІ ДИТЯЧОЇ КАЗКИ

(Весняна, костюмова забавка, улаштована ОУПК для торонтонських діточок)

Об'єднання Українських Педагогів має вже свою добру традицію в улаштуванні різних дитячих імпрез. Ще й сьогодні нераз почуємо в розмові добрі вислови тих котрі бачили Весняний Концерт для дітей шкільного віку з початком квітня 1955 р. Так же само вже кілька літ Управа ОУПК веде ініціативну працю за створення доброго театру для дітей, ведучи в тій справі переговори з маестром Ярошевичем та іншими як теж з панями, котрі працюють над ляльковим театром. Поділимося з нашими читачами радісною вісткою, що праця над організацією дитячого лялькового театру вже на викінченні і невдовзі наші діточки матимуть змогу розважатися в ляльковому театрі.

Сьогодні поділимося з Вами нашими враженнями з весняної, костюмової забавки під назвою "Прихід Весни", що відбулася пополудні, 3-го травня, ц. р., в руханковій залі УНО. Насамперед слід чітко заявити, що ОУПК ставить собі мету давати як педагогічно-виховні так і рівночасно культурні українські імпрези для дітей, і з тою метою веде безпощадну боротьбу з усякою халтурщиною і дешевищиною. Слід покінчити з недолугою аматорщиною, бо цим не викуємо в дитячій груді української духовости і вона підсвідомо піде до чужих, котрі дадуть їй краще і кульніше.

Дитяча душа чи не більш відчувача і вразлива од душ старших і тому то діти вже підсвідомо сприймають красу ігорнються до нєї. Найкращим показом цього — остання імпреза, котра всеціло полонила дітей. Ба, не тільки дітей, але й старших!... Кому з присутніх не заімпонувала скромно, але як же культурно і зо смаком прибрана, нашим мистцем Галиною Новаківською — зала. Тільки переступити поріг, а тут вам на стрічку вилітає рій різноколірових, грайливих метеликів — балонів з крильцями, порозвішуваних на всіх лампах ітріпочучих під кожним сколихом повітря. На стінах же, скрізь весну розписано. Ось тут чудове цвіття розкиляє свої чудові пелюстки, а йому назустріч — здавалося — ось-ось пострибають зайченята чи птички жовтодзюбі... Десь там хвостом землю замела лисичка-сестричка, як у Козака на ілюстрації... Правдивою атракцією була сцена, вірніше куртина, прикрашена сценками з популярної дитячої казки "Сестричка Мелася" — Вовчка. — Ось бачимо, мов на яві, леваду з цвітцями, серед нього Мелася й Михайлик, за ними вулики і рій роботящих бджілок, а на залі такий же рій розрадуваної дітвори. Хто з нас забуде оті зарум'янілі, розсміяні личка, оту дитячу вервву, оту широукраїнську дружбу. А яка чудова картина! Ось виступа маестатичним кроком маленький козарлюга в чобітках, з заломаною над ухом шапкою, в широких шараварах і в жупані з вильотами, а за ним дрібно підбігає бадьорий гүцулик у крисані, завітчаний павиним пером, з дзюбен-

кою через плече, туго підперезаний чересом, у легких постолах і вишитому киптарикү. Та ще й з барткою в руці!.. А хто не насміявся до сліз із бравури маленького, чи не найменшого з усіх хлопчиків, козака, котрий виліз бравурно на підвищення і не хотів злизати!.. Це так про наших хлопців-молодців. Ба, але як тут розкажеш про наших красних панянок. Одна краща другої, а строї їхні аж в очах мерехтять. Одні з них у народніх, інші квітками, метеликами а то й пташатами поприбрані. А скільки тут дівочих і хлоп'ячих казкових постатей! Не перелічиш всіх!.. Шкода, що не всі батьки прибрали своїх діток. Річ ясна, шкода не батьків, а тих дітей, що не могли так гарно й свобідно бавитися та розкішно почуватися як їхні перебрані друзі. Програма вечора теж добре зорганізована. Завжди досконала музика нашого "Ябця" тим разом промовляла до сердець наших найменших. Наш енергійний педагог Слава Зорич і бойова пластунка Орися та її подружки керували всіма отими танками, хороводами, маршами чи грами та забавами. Пані Міка Зелена (та сама, що колись такі солоденькі речі в "Міці" випікала) зорганізувала похідний курінь пань і вони приготували смашний підвечірок для діточок...

Оцей дитячий карнавал, це був дійсний прихід весни. Хіба ж наші розсміяні малата не весна? І тут доведеться сказати, що дуже багато мозильної праці вложено в оцю імпрезу (вона запланована ще в пройшлому році), а голова ОУПК мгр. З. Зелений і всі ті, що працювали для неї прекрасно вив'язалися зо своїх завдань. Доводиться тільки жаліти й спитати: чому більше батьків не привело своїх діток? В залі ж могло поміститися більше прихвних дітей... Невже ж батьки думають, що колеги з вулиці чи покази на телевизорах кращі за нашу імпрезу, проведену під доглядом досвідчених педагогів та виховників? Що більше, нам дивно ще й тому, що декілька батьків запитували нас про оцю дитячу забаву телефонічно, давали свої зауваги чи побоювання, але з власними дітьми так і не прийшли. Видно, легше когось повчати, як що небудь зробити в цій ділянці!.. На закінчення скажемо таке: "Учи батьку-нене свою дитину кормлячи її, бо як вона тебе буде годувати, то вже не научиш!.." Так подба й же сьогодні про те, щоб твоя дитина зберегла українську духовість та не відбилася від свого рідного середовища, бо якщо допустишся цього, то вона перш всего відіб'ється від тебе... Об'єднання Українських Педагогів Канади хоче допомогти батькам у вихованні їхніх діток. Ніхто з нас не очікує похвал чи признання, але піддержки й співпраці таки домагаємося, бо не ви працюєте для нас, а ми дбаємо про вашу дитвору і про добро всієї української спільноти в Канаді.

серед КНИЖОК: ЖУРНАЛІВ

"ЗАПИСКИ НАУКОВОГО Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА".
Том СЛХУ. Збірник Філологічної Секції, т. 26. Нью
Йорк — Париж. 1956.

Черговий Збірник Філологічної Секції НТШ мі-
стить чимало цікавого й актуального матеріалу.

Відкривається Збірник статтею Пантелеймона
Ковалева: "Прикметники дієслівного творення з
формантом NT в слов'янських мовах". У цій стат-
ті П. Ковалів, знайий із своїх детально і сумлінно
опрацьованих есеїв із царини мовних питань (як
от, наприклад, — про значення і спосіб уживання
сполучників "і — та", про наголос в українській
літературній мові тощо), на цей раз сміливо і пе-
реконливо вияснює таку деталь із цієї царини, як
от згадані в назві статті прикметники дієслівного
походження. З висновками шановного автора, що
корегують трохи хибні в цьому питанні висновки
Р. Смаль-Стоцького, не можна не погодитись. Про-
те, при читанні цієї розвідки виринає питання і
трохи жалю до автора, чому він не вказав на де-
які розрізнення забарвлень семантичного харак-
теру, що надають словам окремо суфікси -уч, -юч
і -ущ, -ющ. Це бачимо з порівняння таких форм:
минучий — минущий, палючий — палющий, бо-
лючий — болющий. У другому ряді, крім підсиль-
ного значення, є відтінь постійности акції. Треба
вітати такого маніту праці із царини мовознав-
ства, бо вони поглиблюють наші знання цього
предмету та привчають свідомо і уважно стави-
тись до слова, зброї нашого думання.

Василь Лев у своїй статті обговорює впливи па-
нівної мови на українських імігрантів як давнішої,
так і новішої дати. Ця тема актуальна і начасі.
Автор добре прослідкував уперте проникання чу-
жомовного елементу до рідної мови поселців —
як та мова поволі жаргонізується, а з часом і зов-
сім зникає (уже у другому поколінні). Щодо ви-
снoveк, що їх подає в кінці статті ш. автор, то
вони зводяться до того, що менш освічений загал
швидше підпадає асиміляційним впливам оточення
ніж представники освічених шарів українських
емігрантів, що пояснюється розпорошенням, бо в
ЗДА нема таких суцільних скупчень українських
поселців як от у Канаді. Зате багато спричина-
ється до затримання при своїй народності вида-
вання українською мовою часописів та книжок як
популярних, так і наукових.

У розвідці Миколи Глобенка "Патерікон" Силь-
вестра Косова" автор обговорює виданий польською
мовою 1635 року "Патерікон" єпископа Сильвестра
Косова. Цей твір, написаний з доручення митро-
полита Петра Могили, містить життя святих Києво-
Печерської Лаври і являє собою зведення та опра-
цьовання з багатьох джерел і то в дусі свого часу
саме такої лектури, яка допомагала б українцям
боротися проти міцного тиску польського шовініз-

му. Оглядові тих джерел та способів їх опрацю-
вання присвятив автор чимало сторінок своєї роз-
відки з метою — доказати безперервність письмен-
ницького процесу в Україні від світанку християн-
ства в княжій Київській Русі. Сама поява такого
твору польською мовою в тому часі свідчить про
напружену боротьбу наших предків у цю добу
перед Хмельниччиною. У висновках автор розвід-
ки з повним правом підкреслює безперервність
процесу розвитку української літератури, зазна-
чивши ще на вступі праці, що й теперішні можна-
владці над долею України, як і попередні царі
московські, заперечують цей процес, нахабно при-
своюючи собі блискучий період нашої історії —
Київської Русі.

Григор Лужницький у статті "Праукраїнський
театр" подає новий погляд на сутність театру. Йо-
го висновки спираються на праці професора Те-
атрознавчого відділу Університету в Мюнхені д-ра
Артура Кучера, який у своїй праці "Елементи теа-
тру" відмежував театрознавство від інших дія-
нок творчости. Беручи за підставу ті, підкреслені
А. Кучером елементи театру, автор твердить у
своїй розвідці, що всі обрядові звичаї українсько-
го народу є фрагментами чи залишками такого
праісторичного українського театру, що був у нас
до часу прийняття християнства. Пригадаймо по-
божні жакання благочестивого ченця-літописця при
його згадках про "бісовські плясання" навколо ку-
пальського вогню тощо. Саме обходи цього видо-
вища феєрії "Купало" автор і ставить як одне з
центральных видовищ у праукраїнському театрі,
що, як знаємо, мало магічно-містичний зміст: мо-
литов до світлих сил і заклинання сил темних, ли-
хих. Далі автор подає в історичному аспекті змі-
ни та занепад, що його зазнав цей наш первісний
театр, фрагменти котрого помітні ще й досьогодні
у вигляді персонажів при вертепній дії як і при
весільному обряді, якого елементи зраджують ко-
лишню форму весільної драми. У висновках автор
справедливо наголошує, що обряд Української
Церкви багато в чому заступив улюблені україн-
ським народом елементи прастарого театру і що
тому то в новіших часах міг так буйно розвину-
тись наш побутовий театр, бо в душі широких мас
жовріла та іскра замилювання до дійства, підтри-
мувана і обрядами нашої церкви і залишками в
побутових звичаях.

В актуальній статті про історію українського
правописного питання Кость Кисілевський просто-
ро оповідає про початки цього питання та про різ-
ні заходи біля упорядкування правописної справи.
Проте, мається враження, що автор трохи непро-
порціонально більше спиняється при насвітленні
цього питання на західних землях, як над зусил-
лям розв'язати це питання на наших землях схід-

ніх. Хоч це, мабуть, можна пояснити трудностю дістати тут відповідні джерела, як також і тим, що під російською займанщиною і не могло так вільно дискутуватися це питання через драконські закони та люте переслідування вільного українського слова. Під австрійською ж займанщиною було більше можливостей у цій справі. Може замало подано вяснень, чому в багатьох питаннях учені з Галичини "поступилися" багато в чому при устійненні правопису на правописній конференції 1927 року. Проте, зібраний автором матеріал (широка бібліографія його подана в кінці статті) добре ілюструє ту "війну з вітряками", що так довго баламутила та припізняла розвиток нашої єдиної літературної мови.

У відділі рецензій не занедбано теж нагоди висловитись із приводу деяких книжкових появ. Деякі рецензії досить просторі і докладні, як от Михайла Соневицького на публікації з приводу розшифрування так званого "Мінойського" лінійного письма, відкритого на острові Креті. Згаданий публікації це: Ventris M. — Chadwick J. Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives (The Journal of Hellenic Studies, Vol. 73, 1953, p. 84-103). Michael Ventris. King Nestor's Four-Handled Cups. Greek Inventories in the Minoan Script (Archeology, Spring 1954, Vol. 7, N. 1, p. 15-21). У висновках автор рецензії підкреслює значення відкриття цього в тому напрямку, що воно поширює наше знання історії у глибину минувшини у другому тисячелітті перед християнською ерою, і цей грецький діалект того нововідкритого письма є другим після "гетитської" мови між старовинними індо-європейськими мовами.

Michael Grant — Roman Literature; Cambridge University Press 1954, pp. VIII, 297.

Рецензія на цю публікацію в англійській мові написана В. Стецюком теж в англійській мові підкреслює як позитиви, так і негативи цієї студії. Рецензент не похвалює скупчення уваги автора книжки лише на деяких представниках римського письменства, а навіть поминає іноді таких, без котрих образ розвитку того письменства видається неповним. Проте, підкресленням і позитивних рис рецензент доводить значення цієї публікації для всіх, хто цікавиться творчістю латинських класиків, що переняли культурну спадщину від геленського світу і гідно продовжували її, чим запліднили культуру пізніших європейських народів.

Друга рецензія В. Стецюка на кн. "Повний українсько-англійський словник — К. Г. Андрусин і Й. Н. Крет, Саскатун, 1955." подає чимало дечого, що є захвальне в цьому словнику, як також і те, що є хибне чи недоречне. Годиться лише зазначити, що включення до недопущених польонізмів, що їх подає словник як слова українські, таких слів: "мгла" і "скроня" — є хибними, бо слово "мла" (лише без "г"), часто із приставним "і" (імла), широко відоме у мові писаній і усній, як також і "скроня" (польська форма "скронь").

Добре написана рецензія К. Кисілевського на книжку Павла Зайцева: "Життя Тараса Шевченка. НТШ 1955." Автор рецензії підкреслює сумлінне опрацювання і пієтизм автора книжки до генія українського народу та патрона Т-ва, його намагання подати і правдиво і зрозуміло всі події жит-

тя Шевченка, що все в'яжуться з його творчими задумами і втіленнями — чи в слові, чи в малюнку. Не проминув автор рецензії висловити свій жаль і з приводу не найкращого зовнішнього вигляду книжки, що має бути настільною книжкою українця.

Остання рецензія теж К. Кисілевського на книжку Інституту Мовознавства ім. О. Потебні АНУ — УРСР. Київ, 1953. У цій рецензії автор викриває тенденції, що ними пронизаний той збірник. Постійні посилання на авторитет таких "учених" як Ленін і Сталін та на "благотворний" вплив "старшого брата" обнижують науковий рівень праць у тому збірнику.

Щодо мовного оформлення доводиться сказати, з прикрого обов'язку, не все в притакливому тоні, приклавши суворішу оцінку, бо ж це праці секції філологічної. Отже, перше, що впадає в око, це непослідовність щодо правил граматичних, як також у лексичному та синтаксично-фразеологічному оформленні вислову. Цей закид розподіляється майже порівну на всіх авторів цього збірника. Перше, що дуже дивне, це непослідовність у дотримуванні правил чергування "у-в" та "і-й". Ось кілька прикладів (крапки перед чи після поданого тексту вказують, що подано не повний текст, у дужках — сторінки).

У заголовку першої праці по словах "з формом — NT" слід було дати — "у слов'янських" (бож перед двома приголосними). "Тих конструктивних ознак в реченні..." (7). На тій же 7 ст. — "...Цілком втратили" (в обох реченнях — "в" між приголосними). "В моїх дослідках над мовою..." (21), "...Як це стверджує Я. Рудницький в Канаді." (22). "Вміло підібрана гра..." (67) — це початок речення. А на 77 ст. і в контексті: "...Але вичуттям вмів собі порадити." Приклади такого "в" між приголосними чи на початку речення або після павзи зустрічаємо на ст. ст.: 36, 65, 75, 77, 132, 133 тощо. На ст. 132 зустрічаємо також і добру форму: "У праці І. К. Білодіда обговорені..." Крім того, слід згадати, що замість кострубатої форми "В "Купало" находимо..." (65) слід би дати "у "Купалі" знаходимо..." або ж: "У феєрії "Купало"..."

А ось і данина пошесті "йота": "...А про початки театру, йдучи втертими шляхами..." (61 — "йдучи", бож після павзи), "...йде ще далі..." (63) — і далі: "...Йшла в різних місцях..." (65) — також. А от на ст. 6. — добре: "В літньому театрі йдуть приготування..."

А ось безпорадність автора в користуванні цими правилами: "...Почування і настрої вдягнув у мистецьку, сценічну форму й в цьому мистецькому царстві і жив сам..." (68), бо не можна давати скорочення обох голосівок, тут краще: "і в цьому..." А в початку цього речення автор удало користується цим чергуванням: "...таланту й усі свої..." і далі по комі: "Усі свої пристрасті..." Але далі знов невдала комбінація — "й" перед йотованою, а тут ще дві йотованих: "...норми книжкової мови й її правопису..."

Із прикладів: "...мовляв, через втрату часовості..." (5). "...через втрату дієслівного елемента" (7, слід би "елементу"), а також: "Вже в полемічний брошурі..." (81, — тут і на ст. 84, 96 і 117 "вже" на початку речення) — можна бачити, що автори,

уживаючи назвкового "в" у словах "утрата", "уже", гадають, що нормальна форма цих слів є "вже", "втрата", як це дехто гадає і про слова "учений" (пише завжди "вчений"), "учитель" (вчитель), "утеча" (втеча) тощо, забуваючи, що лише в контексті речення при збігу голосівок діє чергування "у — в" (вийнятів дуже мало, як от слово "вплив", або ті слова, де на "у" падає наголос: "успіх" тощо). Те ж саме можна сказати і про наше "і" на початку слова, що лише в контексті може чергуватися із "й" (отже, не на початку речення! — як дехто вживає: "Йде весна..." — це — варваризація мови).

Непоследовність у писаннях авторів помітна з такого дрібного факту: на ст. 64 "...розвинулася під впливом Зах. Європи..." — а на ст. 32 — дуже влучне уникнення недоброзвучності: "...під впливом новоприбулих емігрантів". Також на ст. 13 не використано можливості уникнути недоброзвучності: "...належить до ряду прикметників взагалі" (слід би "узагалі", пригадаймо: "узагальнювати").

Також у реченні: "...у спорах за віру з жидами..." (40) — не використано можливості дати приставне "і" після "з" (із жидами), щоб відтінити прийменник "з". Так слід би і на ст. 120 "...що її старий привіз з дому" (із дому), як також і на ст. 128 "...щоб насвітлити якусь добу з життя Шевченка..." (із життя).

А ось дрібні правописні відхилення (чи коректорські недогляди?): "Колиж нема джерел..." (128). "...У свої пристрасти..." (68 — пристрасті).

Варто згадати і про деякі недотягнення в графічних формах. На ст. 75: "...що займаються вживанням букв" (слід би — букв). Також, хоча і поправні форми: "...і генетично їх в жоднім разі не можна зв'язувати з дісприкетниками..." (7), і на тій же сторінці: "...у структурнім ряді..." — а проте, українській мові притаманніша ось така форма: "...і в цьому мистецькому царстві жив сам..." (68).

До недоглядів, мабуть, належить і форма "розпланований" (65) та "...на першому плані бачимо..." (69), бо на ст. 70 добре: "...згори розплановані..." Чи не те саме з формою слова "публікою" (65). Але цього не можна сказати про слова з такими наростками: "...існують колядки для померших" (67 — померлих!). "Більш послідовним та винахідливим..." (77 — винахідливим), або: "...які змінливі були... поняття..." (82 — змінливі, а краще — "мінливі"). Також не варто вживати таких (розбуялих?) форм: "Вже більшість новіших дослідників схилилися до думки..." (117 — схилилися), "...Неочікуваний оборот..." (115) — вираз можливий, а проте краще б сказати "несподіваний". Про слабку контроль свого вислову свідчить автор, уживши раз "...а сповидна легкість..." (29), а на ст. 23 "Також споглядна легкість", даючи цим, при наявності відомого слова "сповидний", зайвий неологізм "споглядний", що мав би конкурувати з уже відомим і йому тотожним словом.

Годиться ще згадати випадки, коли вжито деякі слова у невідповідному значенні: "...Однак дещо відмінно в окремих деталях..." (42). Це у значенні: "трохи відмінно". "Деякі букви на Україні мали дещо інше значення..." (74). А на ст. 8 ужито добре — у значенні частковості, не порівняння: "...і ми

тепер нагадаємо дещо". Либонь тут декого збиває з пантелику польський відповідник "нецо", що не цілком дослівно відповідає нашому "дещо". Не можна також погодитись із заявленим уже "являється" (не в прямому значенні, а в уявному): "А щоб зрозуміти, чому наш український обряд весілля являється повновартісно народною драмою..." (66) — бож словом "є" віддаємо цілком те саме значення. А вже зовсім неоковирно звучить: "...а також впливів панівної мови даної країни, в якій найшлася імiгрантська громада..." (21), бож оте "найшлася" (чи "знайшлася") не заступить нашого епічного "опинилася". Негарно також звучить у реченні: "Більш послідовним... показався..." (77) — оте "показався" (у непрямому значенні), кращий цьому відповідник "виявився" (моск. "показался"). Також у вислові: "в розділі про букви замічує недостатчу знаків..." (77) — мало б бути: "відмічує нестачу знаків". Мабуть до недоглядів слід віднести і вживання форми "на Україні", а не "в Україні" (74), знаємо ж — тим "на" підкреслюється вузько обласне значення місцевини (...а на Січі мудрий німець картопельку садить), тоді як уживаючи з прийменником "в" підкреслюємо ширше значення — держави, країни.

Далі переходимо до справжніх варваризмів, що їх знаходимо в Збірнику.

"...Бувший учень або студент учбового чи научного заведення..." (24) — тут рясно москалізмів: "...Колишній учень або студент навчальної чи наукової установи...", "...Заставити читача з більшою пошаною ставитись до монахів" (56 — спонукати!). "...Видвигнув те, за чим надаремно шукали дослідники театру..." (60) — "висунув", і на "за чим", а "чого... шукали". "...Колядники ходили... з медведем..." (67 — літ. форма "ведмідь"). "...В освічених кругах українських та чужих..." (83) — "колах", бо лише в назві деяких конкретних предметів іноді вживається ("накрила глечика кружком", тобто дерев'яною покришкою). "...У повному змислі слова..." (68 — розумінні цього слова). "Не підчинились розпорядкові..." (90) — "не скорились..." або: "не послухали розпорядку", чи ще якимось інакше. "В його правилах замітна уступка для неprimирених..." (92) — тут аж два москалізми, треба б: "помітна" і "поступка" (пригадаймо "поступитись чимось"). "Автори сподівались великих перепон..." (103 — перешкод). "...Подекуди також з розговорної англійської мови..." (125 — у нашій мові нема слова "розговор"). "...Що збереглась вкруг його світлої пам'яті..." (128 — навколо... пам'яті). "...Та вважав його схильність і талант в ділянці малярства за підставу для своїх користей" (129) — "схильність", а краще "нахил і хист до малярства".

Є чимало (непереборених ще) польонізмів — як у лексиці так і в синтаксисі.

"Воно діє в різний спосіб..." (21). "...В той спосіб, що з азбуки усунено зайве г..." (107). Отже — яким ще способом можна переконати, що не можна казати: "В той роб"?... (або: "в той чин", "в той маніт" тощо). "Є вправді в ЗДА тут і там більшість скупчення деяких говорів..." (22), — тобто: "справді", або — "хоча і є" (бо в'яжеться з наступним реченням). "В поданих прикладах... маємо до діла зо словами..." (24). "І тут маємо до діла з

інтригою..." (66) — тобто "справу з інтригою". Це кальковано за польською конструкцією речення.

"...Узнаючи тільки деякі букви..." (84 — визнаючи). Також і на ст. 105: "...та не узнавав апострофа". "...А просто отворило навстіж ворота..." (87 — відчинило). "Провід у нарадах спочивав у руках тодішнього намісника..." (89, треба — "був", "спочивав" — робить комічне враження). "...А між ними було знесення постанови щодо правопису..." (90 — скасування). "...Автор удається до усної традиції..." (128 — звертається). "...Телевіжен (згл. телевізія)", ст. 29, тобто "зглядно", що зовсім добре віддає наше "абож". "...Що в душі зістають вони українцями" (29 — лишаються). "...Згори розплянано..." (70 — "наперед" або "зарані").

Ще лишається згадати нечупарно створене "опрокидувати" ("В. Кобилянський опрокидує думку визначних граматиків..." ст. 133), бо його задовільно можна віддати словом "заперечувати" або "відкидати".

Беручи на увагу деякі згадані тут випадки незадовільних конструкцій речень як і декілька незгаданих, але зауважених у Збірнику, годиться побажати авторам уважніше ставитись не тільки що до лексичного, але й до синтаксично-фразеологічного оформлення своїх праць.

Проте щодо мовного оформлення взагалі згаданих тут праць то воно не виглядає так сіро, як декому може здаватися, прочитавши вищеподаний синодик огріхів. Є чимало вдалих та оригінальних зворотів і слів. Вище було згадано про зворот "під впливом" а на ст. 95 маємо такий: "В 70-их роках етимологічний правопис запанував усевладно в часописах..." (отим "усевладно" автор зручно оминув збігу приголосних, та ще й двох "в"). Також добре використано чергування на ст. 128: "...Присвічує авторів ідеї, щоб **усе** життя Шевченка, **усі** його дії та ідеї були кожному знані..." А виразом: "...у деяких **місцевинах** стейту Пенсильвенія..." автор усуває польонізм "місцевість". А от таким висловом: "Шашкевич — перший свідомий пропагатор фонетичного правопису в гражданиці, але й поборник латиниці" (81) — автор узаконює вживання слова "поборник" у значенні "зборювач" якоїсь ідеї (у московській мові — з протилежним значенням, тобто в значенні "борець" за ту ідею). А ось кілька влучних або мало відомих слів, котрі варті того, щоб увійти до вжитку: напоумлення (52), каблучка (74, але в поданому на цій сторінці значенні це — "півкаблучка", бо "каблучка" — перстень — суцільне кільце), гільце (66) тощо. А ось декілька гарних зворотів: "...Зв'язане з давнім спором, що **налічує** вже понад сто років" (31). "...Грушевський не **встиг вичерпно розгорнути** свою аргументацію" (32). "...**Сміливість** у спорах за віру з жидами" (40), "...Нікого не **здужали** переконати" (115).

З усього згаданого щодо мовного оформлення видно безперечне намагання подати зміст добірною мовою, і хоча може не скрізь це щасливо виконано, але самі ці зусилля варті якнайбільшого визнання. Отож хочеться на цьому місці осмілювати авторів, щоб ці свої намагання поширювали не тільки на самодостатнє опанування норм літе-

ратурної мови, але й на творення та шукання повнозначного вислову тямом українським словом, заступаючи часто вже зашкарублі форми вислову новими свіжими, створеними на підставі живого слова, що живе непомічене в народних надрах. Для прикладу ось візьмімо слово, що його подав автор рецензії К. Кисілевський із праці ученого з УАН І. Білодіда, навівши його в лапках: "...а фразеологізми — це один з компонентів цієї "складної багатоманітності" художньої прози" (132). Ото "багатоманітності" є українським відповідником московського "многообразія", другим же складником цього слова є слово "маніт", що вживане на Лівобережжі в значенні "спосіб", близьке значення до московського "прийм", "род", напр.: "Яким же це манітом тобі вдалося зробити?" чи щось подібне. Корінь цього слова є в словах "різноманітний" і "своєманітний" (від них — "різноманітність", "своєманітність"). Отож бачимо, що українські вчені там, під тиском осатанілого шовінізму перебуваючи, дбають, де можна, про відповідний вислів тямом саме питомим українським висловом, хоч мусять зерно того вислову мішати з половиною та сміттям, що його накидають безоглядні окупанти. Тож ми, що живемо у вільному з демократичними порядками світі, ще з більшою наполегливістю та запалом повинні братись до плекання нашої вільної науки та вільного українського слова, щоб надолужити ті втрати, яких зазнає український нарід у цю чорну ніч неволі.

Закінчуючи цю рецензію хочеться запевнити авторів розвідок як і самого редактора Збірника, д-ра К. Кисілевського, що подані тут уваги, а подекуди і вказівки, подиктовані бажанням добра як для самої української науки, так і турботою за стан нашого слова, "єдиної зброї" у нашому становищі, якого всебічний розвиток можливий лише поза межами окупованої України. Подані в Збірнику праці є на високому науковому рівні, усі вони трактують свої проблеми з гідним щирого визнання замишлюванням та знанням своєї дисципліни, а це свідчить про можливість дальшого розгортання й поступу знання з тих наук. Отож усім авторам і редакторів Збірника належить щира подяка за вкладену працю та побажання плідності і успіхів у їхніх дальших працях.

І. Нелин

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ "УЧИТЕЛЬСЬКОГО СЛОВА" ПРИГАДУЄ І ПРОХАЄ ВСІХ ТИХ, ЩО ЩЕ ДОСІ, ПОМИМО НАШИХ ДРУЖНИХ УПІМНЕНЬ, НЕ ВИРІВНЯЛИ СВОЄІ ПЕРЕДПЛАТИ, НЕ РОЗРАХУВАЛИСЯ ЗА КНИЖЕЧКИ "ПЕДАГОГІЧНА ПРАЦЯ Д-РА ІВАНА ФРАНКА" ЯК ТЕЖ ЗА КАРТОЧКИ — ВЕЛИКОДНЮ ПОЖЕРТВУ, ЩОБ НЕГАЙНО ВИСЛАЛИ СВОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЬ.

Д-р ВАСИЛЬ КЕБАЛО
ДЕНТИСТ

577 Queen St. W., Toronto — Tel.: EM. 8-4140
Ріг Квін і вхід від Портленд Ст.

Д-р ОМЕЛЯН ШКЛЯР
ЛІКАР, ХІРУРГ, АКУШЕР

1334 King St. W. — Toronto, Ont. — LE 6-8997
(їхати до зупинки Dunn Ave.)

Години прийнять:
від 10-12, — від 2-6 попол. та на замовлення.

Д-р СТ. КУЧМЕНДА
ЗАГАЛЬНІ, ДИТЯЧІ І ШКІРНІ НЕДУГИ

312 Bathurst St., Toronto, Ont. — Tel.: EM 8-3204

ЛЕВ ЛИТВИН
АДВОКАТ І НОТАР

575 Queen St. W. (над "Аркою") Toronto, Ont.
Tel.: EM 6-7040

УКРАЇНСЬКА АПТЕКА МЕДВІДСЬКИХ

SANITAS PHARMACY

204 Бетерст Ст., Торонто — Тел.: ЕМ. 3-3746

Висилаємо ліки до всіх країн світу, на бажання
летунською поштою.

Свіжі, смачні та дешеві українські страви.

"VICTORIA GRILL"

610-612 Queen St. W., Toronto, Ont.

ЦУКОРНЯ-РОМЕН (ROMAN-BAKERY)

988 Queen St. (near Ossington) — LE 5-4538

Всякі тісточки, торти і весільні короваї. Готові
м'ясні продукти. — Доставляємо до домів і скле-
пів пампушки та овочеві пиріжки.

Е. ДУМИН. С-КА

— ЧОЛОВІЧІ, ЖІНОЧІ І ДИТЯЧІ УБРАННЯ. —

552 Queen St. W., Toronto, Ont. — EM. 4-4726

"OLYMPIA"

РЕСТОРАН І ДЕЛІКАТЕСИ

Смачні страви — Добріні вудженни

484 Queen St. W. — UN 1-0024 — Toronto, Ont.

ALPHA FURNITURE CO.

Українська крамниця меблів і домашнього устат-
кування. Має на складі всякого роду меблі, теле-
візори, радіа, холодильні й печі, по дуже умір-
кованих цінах. — Уділяємо довгореч. кредиту.

735 Queen St. W. — Tel.: EM 3-9637
81 Roncesvalles Ave. — Tel.: LE 1-7304

ЮРІЙ ПАВИЧ

Поручає

смачні ковбаси, шинки й вудженни

809 Queen St. W. — Toronto, Ont. — EM 4-0658

1166-1188 Dundas St. W.
TORONTO, ONT. LE 6-1196

Першоякісне молоко, у пляшках і картонах,
— знамениту гуслянку — різнопроцентову
сметанку — квасну сметану — сир — масло
та незрівняної якості морозиво

доставляє до домів і крамниць

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ

GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. W. Tel.: RO. 7-1728